

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani.“

Urejuje:

Jakob Dimnik,

učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 5.

Ljubljana, 1. sušca 1897.

XXXVII. leto.

Vsebina: Fr. Orožen: Ustavoznanstvo. — Josip Ciperle: Kulturne slike s Kranjskega. — J. Ravnikar: Martin in Jera. — Proračunska razprava o ljudskem šolstvu v državnem zboru. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Geslo: „Ne nazaj, ne navzdol, ampak naprej in navzgor“.

Ustavoznanstvo.

(Spisal Fr. Orožen.)

I.

Občne pravice in dolžnosti avstrijskih državljanov.

1. Pravice.

Občne pravice avstrijskih državljanov določuje „državni osnovni zakon z dne 21. grudna 1867. leta o občnih pravicah državljanov za kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.“

Radi velike važnosti priobčujemo doslovno omenjeni zakon z nekaterimi razjasnjujočimi opazkami. Zakon se glasi:

Vzvidelo se Mi je s privolitvijo obeh zbornic državnega zbora izdati nastopni državni osnovni zakon o občnih pravicah državljanov ter zaukazati takó:

Člen 1. Za vse deželane v državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel velja občna avstrijska državljanska pravica.

Zakon določa, s katerimi pogoji se dobiva, izvršuje in izgubi državljanska pravica.

Vsled državljanstva pripada posameznik državi, kateri je dolžen zvestobo in pokorščino, država pa mu štiti osebo in premoženje in pospešuje njega blagostanje.

Avstrijski državljani niso vsi prebivalci avstrijskih dežel, ampak le oni, katerih stariši so že bili avstrijski državljani, in inozemci, kateri so izrecno za to prosili in bili sprejeti kot avstrijski podaniki. Ženske zadobé državljanstvo, ako se omožijo z avstrijskim državljanom. V Avstriji živé inozemci, kateri nimajo državljanske pravice, tudi nimajo volilne pravice in ne morejo biti uradniki, uživajo pa varstvo zakonov.

Državljani dobé šele s 24. letom vse državljanske pravice. Z ljudmi, ki so na umu bolni in sodniško označeni zapravljevci, ravna se enako, kakor z mladoletnimi. Avstrijski državljan more ob enem tudi imeti ogersko državljanstvo.

Člen 2. Pred zakonom so vsi državljani enaki.

Vsi državljani uživajo enako varstvo zakonov brez ozira na veroizpovedanje in narodnost, plemenitaši, meščani, kmetje in delavci, bogataši in reveži.

Do cesarja Jožefa II. so bili kmetje tlačani in kot taki so imeli manjše pravice, kakor drugi stanovi. Jožef II. je osvobodil kmete tlake ter skušal uvesti enake pravice za vse prebivalce. Kmetje so bili odslej le grajščinski podložniki. Leta 1848. dne 22. mal. srpana je predlagal Hans Kudlich v državnem zboru, da se odpravi podložništvo kmetov. Predlog je bil sprejet, in grajščaki so dobili za svoje izgube primerno odškodnino.

Člen 3. Javne službe so vsem državljanom v enjaki meri pristopne.

Pri inozemcih pa se zahteva za vzprejem v javne službe, da si pridobé avstrijsko državljanstvo.

Brez ozira na vero in stan imajo vsi državljani pravico do javnih služb, ako imajo za to potrebno omiko in zmožnost. V prejšnjih časih so n. pr. le plemenitaše sprejemali v nekatere javne službe. Sedaj pa morejo tudi kmetijski sinovi dospeti do najvišjih služb, ako imajo posebne zmožnosti in zasluge za državo.

Člen 4. Svobodna selitev osebe in premoženja v državi ni nikakor omejena.

Vsem državljanom, ki stanujejo v kaki občini in tam plačujejo od realnega posestva, obrta ali dohodkov, pristojna aktivna in pasivna volilna pravica v občinski zastop s tistimi pogoji kakor občanom.

Svobodna selitev je od države omejena le po vojaški dolžnosti.

Odhodnina se sme pobirati le v slučajih reciprocitete.

Vsak državljan ima torej pravico, naseljevati se s svojo rodbino kjerkoli v državi, nakupovati zemljišča in izvrševati svoj obrt ali trgovino. Občina nima pravice, državljanom zabranjevati bivanje in naselitev v dotični občini.

Svobodna selitev obstoji v tem, da sme vsakdo se odreči avstrijskemu državljanstvu, zapustiti državo ter se s svojo rodbino in premoženjem naseliti koderkoli mu drago. Ne smejo se pa izseljevati v inozemstvo oni možki, ki še niso prosti vojaščine.

Člen 5. Lastnina je nedotikljiva. Razvlastitev proti posestnikovi volji je dovoljena samo v slučajih in po načinu, katere določuje zakon.

Država sme državljanom lastnino jemati le v nekaterih slučajih, katere določuje razvlastitveni zakon. Taki slučaji so n. pr. v vojski, pri elementarnih nezgodah, za izvršitev javnih naprav, železnic, cest, mostov, kanalov, vodovodov i. dr. Dotičnik dobi za to popolno odškodnino; razvlastitev je torej le neprostoVOLjna prodaja.

Člen 6. Vsak državljan more v vsakem kraju državnega ozemlja bivati, posestva vsake vrste si pridobivati ter ž njimi svobodno razpolagati in s postavnimi pogoji vsak obrt izvrševati.

Za mrtvo roko so dovoljene omejitve pravice, posestva si pridobivati in ž njimi razpolagati, po zakonu in iz vzrokov javne blaginje.

Dokler so kmetje pred Jožefom II. še bili tlačani, niso imeli te pravice. Leta 1781. je odpravil cesar Jožef II. tlačanstvo ter kmete rešil neznosnega stanja. Odslej še le smejo kmetje prodajati ali kupovati posestva, menjati svoja bivališča, prepuščati svoje premoženje po lastni volji, oženiti se ter otrokom izvoliti katerikoli poklic i. t. d. Kot tlačani so pa morali za vsak tak korak prositi dovoljenja pri svoji grajščini ali gospodarju.

„Mrtvo roko“ zovemo javne ali zakonito priznane združbe in ustanove neomejenega obstanka, ako se tako premoženje odteguje občnemu prometu in delitvi po podedovanju. Zlasti pripadajo sem cerkvene in samostanske ustanove.

Člen 7. Vsako podložništvo in tlačanstvo je za vedno odpravljeno. Vsaka po pravnem imenu deljenega lastništva na posestva vpisana dolžnost ali davščina se sme odkupiti, v prihodnje pa se ne sme nobeno posestvo obremeniti s takošno neodkupno dolžnostjo.

Ko so odpravili tlačanstvo, postali so kmetje podložniki svojih gospodarjev ter bili sicer osebno prosti, a so morali plačevati gospodarjem

desetino od svojih pridelkov in nositi tudi še druga bremena. Malega srpana l. 1848. so odpravili podložništvo, kakor smo že prej omenili.

Člen 8. Osebna svoboda se jamči.

Obstoječi zakon z dne 27. vinotoka l. 1862, št. 87, drž. zak. v varstvo osebne svobode se s tem proglasi kot del tega državnega zakona.

Vsak protizakonito ukazan ali podaljšan zapor nalaga državi dolžnost, da odškoduje poškodovanega.

S tem členom se državljanom jamči, da jih ne smejo samovoljno zapirati. Državljana smeš zapirati navadno le v slučaju, da ga zasačiš pri izvrševanju zločina ali pregreška, ali pa vsled sodniškega ukaza, ker je zelo na sumu, da je dotičnik izvršil kak zločin ali pregrešek. Redarji ali orožniki smejo v takih slučajih koga zapirati, ali zaprtega imaš v 48 urah izpustiti iz zavora ali oddati pristojni oblasti. Za vsak delj trajajoči ali protizakonito ukazani zapor je odgovoren dotični uradnik, država pa daj po nedolžnem zaprtemu zadoščenje in odškodnino.

(Dalje prih.)

Kulturne slike s Kranjskega.

(Spisal Jos. Ciperle.)

7. Zgodovina Ilircev.

Ilirci, bivajoči po Panoniji in Iliriku, razdeljeni so bili na več rodov. Vsak rod imel je pa svojega poglavarja ali kneza. Prvi knez, kojega ime se čita v zgodovini, imenoval se je Bardilis. On se je bojeval mnogo z Makedonci, in sicer s takim vspehom, da je prisilil makedonskega kralja Aleksandra II., da mu je moral plačevati davek, in da mu je odstopil kos svoje dežele. To je bilo leta 394 pred Kristusom.

Tudi naslednik Aleksandrov, kralj Perdika, izvedel je, da z Ilirci ni dobro črešenj zobati. Hotel se je namreč oprostiti davka, in spustil se je v boj proti Ilircem, koji se je pa nesrečno končal. Perdika sam pal je v boji l. 360.

Srečnejši v tem obziru je bil makedonski kralj Filip II. On ni samo pridobil onega dela Makedonije, koji je odstopil Aleksander Ilircem, ampak spravil je celo nekaj ilirskih rodov pod svojo oblast.

Pač sta se trudila Bardilova sinova: Klit in Glavcij, da bi bila oprostila premagane ilirske rodove makedonskega jarma; a njiju trud bil je brezvspešen. — Pozneje prisvojil si je še kralj Pir iz Epira oni del Ilirika, ki je ležal severno od Črne Gore; toda vzel mu ga je zopet ilirski knez Agron.

Po njegovi smrti prevzela je vlado njegova žena Tevta. „Ponosna Ilirka“ ji pravi naš Koseski. Morala je biti res dokaj energična ženska, toda kakor bomo vidili, nje energija ni bila na pravem mestu. — Najprvo priborila je svoji oblasti vse otoke v Jadranskem morji, ki so se med prejšnjimi makedonskimi boji ločili od njenega kraljestva, ter si volili lastne glavarje. Toda jeden teh otokov poklical je Rimljane na pomoč. Ti so bili pa tudi precej pripravljeni, kakor vselej, kedar so vedeli, da bode tudi za nje kaj odpalo. Poslali so Tevti najprvo svoje poslance, da bi rešili stvar mirnim putem. Ali „energična“ Tevta naredila je kratko sodbo z njimi. Na njeno zapoved bili so pomorjeni. — Kako že poje Schiller? „Krvave rise zdaj so žene“. Bog zna, če ni mislil pri tem tudi na Tevto.

Rimcem pa ni kar nič imponirala ta energija Tevtina. Zbrali so kar hitro svojo armado, ter hajdi z njo nad Tevto. Vnela se je ona vojna, ki se imenuje v zgodovini: vojna proti morskim roparjem. Boj je bil za Rimljane srečen, Tevta je bila tepena, in izgubila je velik kos svojega ozemlja. To je bilo leta 229. In ko so leto pozneje Rimljani sklenili z njo mir, primorali so je celo, da jim je plačevala davek. To je bilo pač hudo za njo, in tega udarca tudi ni preživela dolgo. — Gotovo je pa tudi, da bi bili Ilirci ostali dalje neodvisni, ako bi ne bili imeli nikdar one nesrečne kneginje Tevte.

Po njeni smrti skušal je pač na vse kriplje nje sin Pinej osvoboditi Ilirce rimske oblasti. A bil je premagan. — Ravno taka godila se je njegovemu nasledniku Genciju, kojega so l. 168. premagali in vjeli Rimljani. S tem letom končala se je popolnem neodvisnost Ilircev, bivajočih po južnem delu Ilirika. Oni po severnem Iliriku in po Panoniji ostali so še dalje svobodni.

Uprli so se potem pač še večkrat, tako n. pr. leta 153, 145 in 49 pred Kristusom. Ali vse ni pomagalo nič. Le to so povzročili vsi ti upori, da so jih Rimci leta 35 pred Kristusom še z večjo silo priklopili svoji državi.

8. Nadaljni boji z Rimom.

A tudi svobodi Ilircev, živočih po severnem delu Ilirika in po Panoniji, bila je kmalu zadnja ura. Rimci so dejali, da nočejo več trpeti ilirskih napadov, kajti oni so se šteli menda med krotke golobe. V istini se je pa najbrž vnela v njihovih srcih gorka želja po mogočnih naših kraških gozdih, koje so potem tudi tako „umno in modro“ izsekavali, da ni sedaj niti trohice lesa več tam. Kar pa Rimljani niso posekali, so pa za njimi naši ljubi sosede Benečani.

Leta 128. pred Kristusom podjarmijo Rimljani ves severni Ilirik do Save. Tako je prišla naša lepa Vipavska dolina in ves Kras

pod rimsko oblast. To pa tudi tukajšnjim Ilircem, ki niso bili tako krotki golobiči, ni bilo po volji, in uprli so se tudi parkrat Rimu. A Rimljanom so se Ilirci že tako vgnjezdili v srca, da jih niso hoteli kar nič spustiti s svojih pesti.

Leta 30 pred Kristusom prihrume zopet pod poveljem Avgustovim v te kraje, ter razdenejo vse ilirske trdnjave ali gradišča po južnem delu sedanje Kranjske, med njimi tudi mogočni Metullum, ležeč v Ložki dolini na Notrajskem.

„Malo mest“ — piše Trdina — „se je branilo kedaj s tako trdovratnostjo, kot Metullum. Zastonj so je Rimci naskakovali, na zidovje kamenje metali in po mostovih, koje so na ozidje vrgli, skušali v mesto priti. Njih napadi so bili odbiti, njih struge, ki so kamenje metale, razrušene in mostovi podrti; že veliko sto Rimljanov pade in Avgust sam iz dveh ran krvaví. Pa vkljub temu vendar on od oblege ne neha, temveč od dne do dne hujše pritiska. Možje Metulla, ki so mesto branili, so s časom po hudih bojih skopneli, zakaj le 3000 se jih je štelo. Tako Rimljani slednjič prederó. Ko žene Metulla to vidijo, zapró se v neko poslopje, in se tu z otroki vred zažgó, do zadnjeda diha svobodne. Metullum je potem zapálo; blizo mesta pa, kjer je stalo, sezidali so Slovenci Metlje, vas v Obloški fari.“

Od Metulla se obrne Avgust proti severu, ter si prisvoji najprve ozemlje ob reki Krki. Iz Krške doline prestopi potem v dolino reke Kolpe, dere dalje ob tej reki proti Savi, ter si pribori trdnjavo Segesto, stoječo pri iztoku Kolpe v Savo, koji so dali Rimci potem ime „Siscia“ (sedanji Sisek).

Tako je bil premagan cel Ilirik.

Panonijo pak podjarmil je Rimljanom pastorek Avgustov Tiberij od leta 12 do 9 pred Kristusom. Od tega leta še le podložen je bil ves ilirski rod Rimu. Tako prišla je pa tudi cela Kranjska dežela pod rimsko oblast.

Ta oblast je bila res huda; toda razen mest, v koje so se priseljevali Rimci, se ni polatinčilo nič po naših krajih. Ilirski jezik, ali recimo kar naravnost slovanski jezik ohranil se je narodu. To kaže vendar železno vstrajnost Ilircev. A oni niso bili samo čedne in trdne postave, tudi za uk so bili prebrisane glave. Gotovo je bilo med njimi mnogo odličnjakov. Se vé, te so Rimci najbrž prišteli svojemu narodu. Vendar pa vemo, da sta bila rimski cesar Valens in latinski pisatelj Apijan rodom Ilirca.

(Dalje prih.)

Martin in Jera.

(J. Ravnikar.)

Dvajseto poglavje.

Nespametna radovednost je zapeljala človeka k pohajkovanju.

Zibert je stal pred hišo in se oziral okolo. Zagledal je že od daleč starešino ter reče sam pri sebi: „Glej no, že zopet nekaj novega!“ — Pa zakliče: „Hej, starešina! Kam pa tako naglo?

Starešina: K tebi, Žibert.

Žibert: To bi zame bila čast, starešina! No, povej mi, kaj dela zidarjeva žena? Brusi li jezik še vedno tako, kakor predvčeraj na cerkvišči? To je prava čarovnica, kaj ne, starešina?

Starešina: In ti se predrzneš tako govoriti, ko si vendar za težaka pri njenem možu!

Žibert: Kakšen težak? Ali ne veš nič bolj pametnega povedati?

Starešina: Bog obvaruj! Pravim ti resnico, kajti pridem po zapovedi predstojnikovi, da te o tem obvestim.

Žibert: Kako je mene zadela ta sreča, starešina?

Starešina: Menda v spanji.

Žibert: To me še vzbudi, samo če je resnica. Kdaj se prične z delom?

Starešina: Mislim, da jutri.

Žibert: Kaj ne, zvečer pa zopet z dela! Ti si pač moder! Koliko pa nas je?

Starešina: Devet.

Žibert: Prosim te, povej mi, kateri so za to odločeni?

Starešina mu jih našteje po vrsti drugega za drugim.

Zdaj vpraša Žibert najmanj še za dvajset drugih: „Kako to, da ni ta, zakaj ne oni“?

„Zakasnim se, reče starešina in odide.

Jedenindvajseto poglavje.

Nehvaležnost in zavist.

Od Žiberta gre starešina h Krznarju. Ta je ležal na klopi pri peči, pušče svojo pipo. Žena je predla, a petero na pol nagih otrok se je valjalo okolo navadne peči.

Starešina mu ob kratkem sporoči delo pri zidanji cerkve; Krznar pa, ko je dejal pipo iz ust, reče: „To je pač čudno, da tudi mene zadene kaj boljšega, zakaj odkar živim, ni se mi bilo bati, da pride kdaj kaj dobrega v mojo hišo.“

Starešina: Sreča je zadela še več drugih.

Krznar: Ali je moj brat tudi med temi težaki?

Starešina: Nil!

Krznar: Kateri pa so še?

Starešina mu jih našteje.

Krznar: Moj brat je vender boljši delavec kakor pa Jurij, Zajec in drugi. O Boltetu niti ne govorim. Pri moji veri, izmed vseh deventerih — razun mene — ni le jeden za polovico toliko vreden za delo, kakor on! Starešine, ne bi li mogel izposlovati, da vzemo tudi njega na delo?

„Ne vem“, odvrne starešina in gre dalje.

Dokler je starešina bil v hiši, molčala je žena pri kolovratu, zbedel pa jo je vender ta razgovor. Čim je starešina odšel, reče možu:

„Ti si nehvaležen proti Bogu in proti ljudem. Dočim ti Bog v največji potrebi pošlje pomoč in tolažbo, obrekuješ svoje sosede, katerim je Bog naklonil isto dobro, kakor tebi.“

Krznar: Jaz bodem to zaslužil s svojimi žulji, ker zastonj nihče ne plačuje.

Žena: Ali do sedaj nisi imel nobenega zaslužka.

Krznar: Pa tudi ne žuljev na rokah!

Žena: Otroci pa kruha ne!

Krznar: No, morebiti sem jaz imel kaj več od vas? — Tako se zadere teleban.

Žena obmolkne in milo zajoče.

(Dalje prih.)*

Proračunska razprava o ljudskem šolstvu v državnem zboru.

(Konec.)

Posl. dr. **Suess**: Čudim se, da pride tak predlog od tirolskega poslanca, kajti pravi Tiroleci si morajo služiti svoj kruh izven dežele v mestih z veliko konkurenco z mestnim prebivalstvom in če sploh kedo, potrebuje pred vsem Tirolec na deželi dobrega šolskega pouka. Posl. **Treuinfels** je rekel, da je osemletna šolska dolžnost v škodo prebivalstvu na deželi. Kdor kaj takega sliši, mora res misliti, da imajo na Tirolskem na deželi res osemletno šolsko dolžnost. Na Tirolskem se pa skoraj v vseh ljudskih šolah prva štiri leta po osem mesecev redno poučuje, v naslednjih štirih letih pa sploh le po šest mesecev. V teh štirih letih je za Tirolce osemletna šolska dolžnost odpravljena. In potem pa lamentujejo, da naj odvezamemo kmetu osemletno šolsko dolžnost. (Veselost na levi.) Kakošen utis napravi to na človeka, ki pozna razmere, če pravi tirolski poslanec, da imejmo srce za kmeta in mu odvzemimo osemletno šolsko dolžnost.

Posl. **Treuinfels**: Jaz sem govoril o vseh kmetih.

Posl. dr. **Suess**: Dalje pravi, otroci se morajo v veronauku temeljiteje učiti in za to ne zadostujeta dve uri. On neče tedaj šolske dolžnosti samo okrajšati, ampak hoče v

njej ure za veronauk pomnožiti. Kako se to ujema? Zato bi morali zahtevati daljšo šolsko dolžnost. Pri polni osemletni šolski dolžnosti se poučujejo otroci v dveh urah na teden skupaj 672 ur v veronauku. Pri uredbi na Tirolskem, vstevši nedeljski pouk, se pa uče otroci komaj 500 ur v veronauku. (Čujte, čujte! na levi); ne mi, ampak Vi sami ste skrčili število ur veronauka. (Živahno pritrjevanje na levi.)

Posl. **Treuinfels**: Dobro.

Posl. dr. **Chotowski**: To je računska umetnost!

Posl. dr. **Suess**: V Inomostu, v liberalnem mestu, se poučuje otrok v osmih letih 672, na deželi pa vsled te takoimenovane olajšave pa le 500 ur veronauk. Govornik se dotakne predlogov, ki jih je stavil kardinal Kopp l. 1895. v šlezijemskem deželnem zboru. Ta je rekel: Prvič, dve uri veronauka ne zadostujeta. Drugič, farna duhovščina že sedaj ne more zmagovati teh dveh ur. Tretjič, ure naj se pomnože in poučujejo veronak učitelji. Četrtrič, učitelj naj se postavi v ta namen pod nadzorstvo župnika. Na Dunaju tudi manjka veroučiteljev. Danes poučuje na Dunaji 592 svetnih učiteljev veronauk. (Čujte, čujte! na levi) — sicer pravijo nekateri ljudje, da imajo gospodje kaplani za druge stvari dovolj časa.

Posl. **Treuinfels**: To sumničenje ni utemeljeno.

Posl. dr. **Suess**: Ne, jaz še nisem nikdar slišal, da bi se kak kaplan na Dunaju mešal v javne stvari. (Živahno pritrjevanje na levi. — Klici na desni: Zakaj bi pa tega ne smel?)

Posl. dr. **Šušteršič**: Ali je to privilegij borzijancev?

Posl. dr. **Suess**: Gotovo ne. Torej na Dunaju poučuje 592 svetnih učiteljev veronauk. Ali med to suplenturo, ki se trpi le zaradi pomanjkanja veroučiteljev, in med suplenturo, kakoršno želi visokočastiti kardinal, je velikanski razloček. Tu se gre za načelno prevzetje veronauka, za načelno podložnost učitelja kateheta. Pa, če bi cerkev to tudi dosegla, bi prodala s tem najdražje načelo, dolžnost, sama mladino poučevati.

Posl. **Treuinfels**: Te ne da od sebe!

Posl. dr. **Suess**: Utegnili bi potem vstati ljudje, kakoršen je moj prijatelj Kronaweter in bi rekli: V svetem pismu beremo: „Idite in učite vse narode!“ ni pa zapisano: „Idite in vodite civilne matrike!“ (Veselost in prav dobro! na levi.) Bolje je torej, da pustimo vprašanje, kakoršno je. Govori se o razvoju krščanskih čuvstev na Dunaju. Verski čut se kaže mnogo manj v zvananjih delih, kakor pa v notranjih občutkih. Neke številke nam povedo, kako stoje prav za prav razmere, to so številke prestopov k drugi veri. Če zasledujemo te številke od l. 1891, se pokaže, da število onih, ki menjujejo vero, silno raste. Število teh se je na Dunaju od l. 1891. do 1895. od 990 na 1137 pomnožilo; torej za 18 odstotkov, dočim je število prebivalstva zrastle le za 8 odstotkov. Judje so v teh štirih letih izgubili 1114 oseb, katoliki pa 921. Všteti niso otroci pod 14 letom. Posledice si iz teh števil lahko vsakdo sam izvaja. Govornik omenja reformske poskuse na polju ljudskega šolstva v drugih deželah ter pravi: V Belgiji je imelo ljudstvo, ko je prišlo l. 1894 k volitvam, 36 let verske, 6 let liberalne in potem zopet 10 let verske šole za sabo. Pokazalo se je, da je nastalo med tem časom socialnodemokratsko gibanje, pa ne v našem smislu, ampak tako, ki je obrnilo svojo ost proti vladarjem, proti nositeljem krone, ter so pri prvem naskoku, ko še učenci liberalne šole niso imeli volilne pravice, pridobili 33 sedežev. Ustanovila se je v Belgiji enketa za nraštveno razmerje med delavci. Sicer ni moj namen, da bi o prijateljski državi govoril tako, kakor posamezni kolegi o naši državi. (Prav dobro! na levi.) Toliko je gotovo, da je iz verske šole izrastle nekak strah, kojega ni nihče pričakoval in da so ravno sedeži škofov ob jednom sedeži najradikalnejše smeri tamošnjih delavcev.

Posl. **Treuinfels**: Kaj dokazuje to?

Posl. dr. **Suess**: Saj nimam namena tovariša prepričavati. Če sije v kaki deželi solnce, ter je dana ljudem možnost, da si ustvarjajo samostojne sodbe, najde vsakdo

svoja pota. Ako pa postane tema, potem so bliski radikalizma jedine svetilke trpečemu ter po napredku hrepenečemu ljudstvu. (Živahno pritrjevanje na levi.) Govornik popisuje potem šolske razmere na Francozkem. Omenja upeljavo moralnega pouka namesto veronauka v Franciji ter nadaljuje, sam se spominja s hvaležnostjo in veseljem na one ure v katerih se je učil veronauka. Kako daleč ga je tudi njegov poznejši razvoj vedel na drugo pot . . .

Posl. **Treuinfels**: Obžalovanja vredno!

Posl. dr. **Suess**: — — — se bo vselej hvaležno in z veseljem spominjal teh let. Ko bi bil ostal na tedanjem stališču, ostal bi otrok. (Prav dobro na levi.) Nikjer in nikdar ne smemo misliti na to, da bi dotični del francoske uredbe posnemali, ampak varovati se moramo pred njo. Kar se tiče v Franciji upeljanega moralnega pouka, ni ta pouk brez nabožne podlage absolutno nemogoč.

Posl. **Treuinfels**: Dobro!

Posl. dr. **Suess**: — — — ali ta pouk stavi tako visoke pedagoške zahteve na učitelja, kakoršnih pri tako veliki organizaciji ni mogoče doseči in to nalogo še bistveno obteži izredna raznoličnost učencev, tako, da se je bati, če združimo te dve stvari, da take uredbe ne bodo imele zaželjenega uspeha. Iz tega izvira, da se je treba prve prenapetosti prav tako ogibati, kakor druge, in da je uredba, katero je uvedla Avstrija, taka, ki modernemu življenju, družbi in potrebam države najbolj odgovarja,

Posl. **Treuinfels**: To ni res.

Posl. dr. **Suess**: in katera bi bila danes v Franciji od cerkvene stranke kot največji uspeh priznana, dočim se pri nas pobija. (Pritrjevanje na levi.) Cerkev, nadaljuje govornik, ni bila v stanu, zadnje podstave starega poganstva premagati in ostalo je nebroj predstav, katerim je dala cerkev ime superstitiones, praznoverstvo. Možka čast je pojm, ki je starejši, kakor krščanstvo in ki je vodil k poganski supersticiji dvoboja. Cerkev je pobijala po pravici dvoboj, ali skušnja uči, da je izročilo močnejše kot zakon in cerkev.

Posl. dr. **Šušteršič**: Značajan katolik se ne dvobojuje.

Posl. dr. **Suess**: Tacih ostavkov je še več iz časa poganstva. Pri sebi imam „vermehrtes und verbessertes Planetenbuch“; v tej knjigi so te-le komaj verjetno stvari:

Posl. **Treuinfels**: To so blagoslovi naše šole. (Smeh na levi.)

Posl. dr. **Suess**: Tu stoji, da se suče solnce okoli zemlje. To je res tudi blagoslov nove šole. (Živahna veselost na levi.) V tej knjigi so planeti tako uvrščeni, kakor so bili določeni po stari astrologiji Ptolomejevi. Vse poizvedbe in uspehi astronomične vednosti so šle pri tem ostavku brez sledu mimo. Naš čas se karakterizuje v splošnem zakonu duhov, ki se kaže v tem, da se v velikih ljudskih krogih kaže potreba, odpreti oklep razuma ter se udati pojmovnim predstavam, ki so umevne le v domišljiji. Dokaz temu je razširjanje vere v čudeže. Daljni simptom duševnega zakona je popolna ločitev konfesionalnega čuta od morale. To prikazen je zapazil govornik najprvo pri judih. Neki judovski skopuh, ki je bil na Dunaju obsojen, je daroval vselej, predno je izvršil kako nezakonito dejanje, gotovo denarno svoto v pobožne namene. Že tudi sedanja razprava sama spričuje, da se nahajamo v fazi zatona javnega duha, ker sicer bi ne imeli za take malenkostne prepire časa. Splošna utrujenost hiše je tako velika, da se nam časih zdi, kakor bi bila ta hiša nekak orkester, ki igra določeno melodijo, pa nima niti časa, pogledati, če ne taktuje kapelnik že k kaki drugi melodiji. (Prav dobro!) Družba se ne razvija v Avstriji na normalen način. Med tem ko je v drugih državah socialna moč plemstva prišla že popolnoma na srednji stan ter se nahaja ta že v lojalnem boju z delavskim stanom, se mora v Avstriji podjetnik bojevati ne le proti pritisku od zdolaj, ampak tudi proti pritisku od zgoraj, ker ima plemstvo še vedno svoje predpravice. Nam manjka tudi imenitnih in sposobnih mož, zato ker se pri oddajanju vplivnih služeb ozira bolj na salonsko obnašanje, kakor pa na specifično sposobnost dotičnika. Glavni vzrok zatona javnega duha je pa v Avstriji ta, ker se one lastnosti, katere imenuje Montesquien

„vertu politique“, komaj še najdejo. V Avstriji nimamo nobenega moža, nobene ideje, nobene zastave, nad katero bi se navdaševala politična mladina. Jules Ferry je rekel, vlada mora biti baklja, ki sveti in vodi, ne pa mrak, v katerem se lahko mešajo vsa mnenja, in predsednik ogerske poslanske zbornice Szilagyi je rekel: Nepremakljiva, kakor pota nebesnih teles, je za nas pot, ki jo nam predpisuje ogerska državna misel. Kje je naš Ferry? Kje je naš Szilagyi? Ali veliki temeljni zakoni, po katerih se razvija človeštvo, po katerih države in ljudje rastejo in ginejo, so nepremakljivi, če se nam prav časih deloma zakrijejo. Individuelno, ekonomično in politično življenje so vsi udje jedne in iste verige; in tu veljajo za vse države sveta isti temeljni zakoni. Posamezna država se ne more več iz jednote napredka izključiti in če to stori, škoduje sama sebi. Pa tudi v notranjem države mora vladati enakost, enaka postava in pravica mora biti tako za vojščaka, tako za sodnika, prav tako tudi za duhovnika. Sklepan z besedami naučnega ministra: *Naj bi vedno večja omika pripomogla, da se zmanjšajo nasprotstva v Avstriji* (Živahno pritrjevanje in ploskanje. Govorniku čestitajo.)

Naši dopisi.

Z Goriškega. (Naš socijalizem.) *Primum est vivere.* . . . Na Goriškem imamo dva slovenska politična lista, izhajajoča v Gorici. „Soča“, glasilo sedaj vladajoče stranke, je Slovincem dovolj znana; tudi slovenskemu učiteljstvu izven Goriškega je znana, saj je lastnik njen bivši učitelj g. A. Gabršček, kateri se kaže večkrat sicer prijateljem učiteljstvu, a vendar uporablja čestokrat tudi svojo težo proti stremljenju za energično delovanje za primerno zboljšanje žalostnega gmotnega stanja učiteljskega.

Kot dokaz naj navedem samo ropotanje, zabavljanje in napadanje znane izjave učiteljskega društva za goriški okraj pred 2 letoma ter jednako postopanje proti znani okrožnici več učiteljev iz lanskega leta; ravno tako je „Soča“ se postavila na povsem nasprotno stališče glede sklepa „Zaveze“ v Opatiji, da bi se ljudska šola podržavila. Kolikor je nam znano, se noben drugi slovenski časopis ni izjavil tako protivno in v takem tonu proti „Zavezinej“ izjavi, kakor ravno „Soča“. Čudno je tako postopanje, a vendar resnično. Da je tako postopanje zelo neprijetno dirnolno slov. učiteljstvo, je naravno.

Naš namen zdaj ni, obračunati s „Sočo“, ampak z drugim glasilom našim, s „Primorskim listom“, kateri je glasilo stare stranke, katera je vladala pred šestimi leti, oziroma njene naslednice. „Soča“ zmerja „Prim. list“ z glasilom neke „klike“, a resnica je, da ima ta poslednji list še precejšnjo zaslonbo med jednim delom duhovščine, katera je deloma proti sedanjemu vodstvu slov. naroda na Goriškem.

Kot posebnost „Prim. listu“ je dejstvo, da ta list neprestano opozarja na nevarnost, katera preti pred socijalnim demokratizmom. Gospôda pri tem listu pazljivo bere „Delavca“ in „Svobodo“ — glasili slovenskih socijalnih demokratov = delavcev. V vsaki številki kliče na boj proti novemu strašilu. Kot posebno zaslug si mora zapisati na rovaš, da se je pričel čitati tudi na Goriškem „Delavec“ in „Svoboda“. V jednej zadnjih številki trdi, da se je novega nauka oklenilo celo učiteljstvo.*)

Z ozirom na tako trditev, oziroma na tako očitanje, primorani smo spregovoriti nekoliko o tem, v čem obstoja naš socijalizem.

Primum est vivere, potem še le pride na vrsto filozofiranje. Seveda, kdor ne pozna pomanjkanja kruha, obleke in drugih telesnih potreb, ta lahko postavi na prvo

*) Tega ne piše samo „Primorski list“ ampak vsi klerikalni listi, katerih namen je, s takimi denunciacijami očrnuti učiteljstvo na merodajnih mestih. *Ured.*

mesto filozofiranje. Kdo je kriv, da se mora učiteljstvo tako boriti, doslej zastoj boriti, za primeren košček kruha? Kako ponižno, krotko, s svetim strahom, s popolnim zupanjanjem se je obračalo učiteljstvo do merodajnih faktorjev s prošnjo za primerno zboljšanje; a zastoj je bila vera in upanje, da se doseže po tej poti to, kar nam gre po božjej in cesarski postavi. Kdo je kriv, da smo morali priti do spoznanja, da pri nekaterih faktorjih ni trohice ljubezni do trpečega učiteljstva? V sv. pismu beremo besede: Kdor trka, se mu odpre; kdor išče, najde in kdor prosi, bode uslišan... A za učiteljstvo menda ne veljajo besede sv. pisma, kajti vse trkanje, vse iskanje, vse prošnje so bile zastoj... Kaj storiti? Narodna in konservativna stranka ste jednako zanemarjali upravičene zahteve tistega učiteljstva, katero vse svoje moči posvečuje jedino le v blagor mladini in narodu.*)

„Prim. list“ oboja socijalno-demokracijo, da je protiverska, brezbožna i. t. d. Iz tega, kar smo zgoraj povedali, je jasno kot beli dan vsakemu, kdor namenoma ne zavija, da naš socijalizem ne zadeva ob vero, ampak in jedino ob primeren košček kruha. Kdor bi spravljal vero v dotiko z našim socijalizmom, ravnal bi tako, kakor s Pilatom, da je prišel v „vero“ po nedolžnem. Nastane vprašanje, ali je naš socijalizem opravičen, ali je komu ali čemu nevaren? Tisti ljubi Bog, ki je ustvaril tudi nam tisti organ, kateremu pravimo želodec; tisti dobri Bog, ki je dal tudi našim otrokom telo, za katero moramo kot očetje skrbeti; tisti stvarnik, ki nas je oblagodaryl z vsakojakimi telesnimi in duševnimi potrebami ter nam podaril prosto voljo, po katerej delujemo v doseg vsega tega, kar nam je potrebno za primerno življenje telesno in duševno, tisti Bog nam ne more šteti v greh našega socijalizma. On je nam reč rekel: Človek, pomagaj si sam, in jaz ti pomorem! In učitelj je menda vendarle tudi človek — kaj? Ako bi bil naš socijalizem pregrešen in nevaren, potem, no, bi imeli učitelji v svoji pregrešni in „veri“ nevarni družbi vso tisto duhovščino, katera že toliko časa nadleguje visoko vlado in ministerstvo za primerno ureditev kongrue; med isto duhovščino je šteti tudi profesorje v semeniščih, kajti tudi oni so se potegovali za zboljšanje in ureditev svojih plač. Kot posebno nevarne bi se štelo tiste gg. vikarje na Goriškem, kateri so celo visoko naučno ministerstvo posedali na zatožno klop v doseg boljših dohodkov. Tak je tedaj naš socijalizem!

Da je naša zahteva za zboljšanje plač več kot opravičena, navedemo samo jeden slučaj. Državna šolska postava veleva, da vsak učitelj mora imeti toliko plačo, da zamore ž njo primerno preživljati sebe in družino. Da tega s 400 ali 500 gld. ni mogoče, priznati mora vsakdo, kateri sam skusi preživljati družino. Dokaz, kateri se ne da spodbiti, nam podaje država, katera daje svojim najnižjim uradnikom in tudi državnim ljudskim učiteljem najmanjšo plačo 600 gld. in še nekaj doklad. In vendar je državni zbor sprejel in cesar potrdil postavo, po katerej so se plače drž. uradnikom in drž. ljud. učiteljem celo zdatno zvišale. Le naše prošnje se trdovratno zavračajo. In da bi učiteljstvo pri tacih okoliščinah ostalo mirne krvi?! Samo sebi bi ne želelo dobrega, ako bi ne hrepenelo in težilo po dosegi primernega zboljšanja. In katera sedanjih strank mu obeta po svojem programu vresničenje želj in zahtev? Nobena druga ne, kakor ravno na pozorišče stopajoča socijalna stranka. „Prim. list“ je še pred nedavnim prorokoval, da v bližnji budočnosti bosti tudi na Slovenskem le dve glavni stranki, namreč krščansko socijalna in socijalno demokratska. Obe stranki bodeti imeli za podlago socijalizem; naravno je tedaj, da se tudi mi resno pečamo s tem prevažnim vprašanjem. Tudi mi upamo, da se v bližnji budočnosti reši naše socijalno vprašanje nam ugodno in naša

*) Pri nas na Kranjskem so posamezne stranke in deželni poslanci že prišli do prepričanja, da se učiteljstvu mora pomagati; upamo, da pridejo tudi na Goriškem skoraj do tega spoznanja. Ured.

skrb bodi, da k temu kolikor mogoče pripomoremo. Nikakor nočemo, da bi se nam godilo pri važnih socialnih spremembah tako, kakor se je godilo svetopisemskim devicam, ki so čakale ženina z lampicami brez olja. Nočemo, da bi tudi nas zadela stroga obdoba, — da bi bili nespametni, ako bi tiščali ušesa in oči pred socializmom, marveč želimo s pazljivim očesom slediti razvoju socialnega vprašanja. Socialno vprašanje je vprašanje, ki se ne da rešiti s praznimi besedami, obljubami itd., ampak treba je dejansko od pomoči nedostatkom človeške družbe. Kako se to zgodi, ni mogoče soditi še zdaj, kajti to vprašanje se bode razvijalo, kakor vsako drugo, le korak za korakom, točka za točko.

Socialno vprašanje je vprašanje, katero se bode moralo reševati — tako ali tako. Krivice, katere se godé, se bodo morale odstranjevati, a kako se to zgodi, ve najbolje temna bodočnost. Kdor more, pa naj po svojih močeh pripomore, da se to važno vprašanje rešuje na podlagi pravice, kajti pravica je Bogu in ljudem ljuba. In zatirani slojevi človeške družbe so tudi ljudje, katerim bo ljuba le pravična ureditev človeške družbe. In med take spada tudi slovenski učitelj.

Iz vsega tega je pač jasno dovolj, da mi ne mešamo vere v svoj socializem.

Mi smo prepričani, da nam sedanja človeška družba dela krivico v naših gmotnih zadevah; zato se naš socializem peča le s zboljšanjem našega gmotnega stanja.

Vestnik.

Cesar Franc Jožefova ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Gospod Pokorn Ivan, učitelj v Horjulu 3-60 gld.

Učiteljski konvikt: Gospod Ferdo Juvanc, učitelj v Cerknici, nabral v veseli družbi v čitalnici 2 K; gospa Perušek, učiteljica v Starem trgu pri Loži, 1 K; g. Cepuder Jožef, učitelj v Ljubljani, 2 K; Metliška Slovenka 6 K; gdč. Vilma Gangel iz Metlike 6 K; g. Franjo Turk, gostilničar, Lazec p. Draga, 4 K; vesela družba v gostilni g. Petra Mayr-ja ml. v Kranji, 20 K; g. Karol Florian, posestnik in trgovec v Kranji, 200 K.

M. Močnikov spomenik: G. Pokorn Ivan, učitelj v Horjulu, 2 K.

Iv. Tomšičev spomenik: G. Pokorn Ivan, učitelj v Horjulu, 2 K.

Osobne vesti. Okrajni šolski nadzornik, realški profesor gospod Franc Levec in učitelj na obrtni in strokovni šoli gospod Josip Vesel sta imenovana vladnina komisarjema za inspekcijo kranjskih obrtno-nadaljevalnih šol za dobo dveh let. — Gospod Fil. Koderman, nadučitelj v Frankolovem je stopil v pokoj. Učiteljem na Sladki gori je imenovan gosp. J. Rosenstein, podučitelj v Čadramu, v Čadramu pa gosp. Lj. Černež, podučitelj v Makolah. V svojih službah so potrjeni kot podučitelji oziroma podučiteljica: gdč. Angela Milčinski v Središči; gg. Ant. Aparnik v Vidmu, Rajko Vrečer in Andrej Zmave v Grizah pri Celju, Ivan Kvac v St. Martinu, Bogomir Rosman pa v Vuhredu; gosp. Leop. Voller imenovan je za stalnega podučitelja na nemški ljudski šoli v Brežicah.

Zboljšanje plač. Vis. deželni zbor kranjski je dovolil dné 25. svečana do prihodnje regulacije plač vsem učiteljem in učiteljicam IV. plačilnega razreda po 50 gld. oziroma 30 gld. doklade. Istotako tudi učiteljem in učiteljicam III. in II. plačilnega razreda, ki nimajo prostega stanovanja. Ljubljanski učitelji III. vrste, ki nimajo prostega stanovanja, dobodo po 70 gld., II. in I. plač. vrste po 50 gld. in voditelja, ki nimata prostega stanovanja, pa po 40 gld. doklade. Ljubljanske učiteljice vseh plačilnih vrst, koje nimajo prostega stanovanja, dobodo po 30 gld. doklade. Z radostjo priznavamo, da so vse stranke in vlada priznale potrebo povišanja učit. plač in za regulacijo učit. plač, ki se ima izvršiti v prihodnjem zasedanju, se je od vseh strank priporočal osebni razredni zistem namesto sedanjega krajevnega zistema. Vso proračunsko razpravo o normalno-šolskem zakladu bomo objavili po stenografičnem zapisniku v prihodnjih številkah. Za danes omenimo le, da so se za zboljšanje naših plač posebno potegovali p. i. gg. poslanci: Višnikar (poročevalec), Globočnik, dr. Tavčar, g. deželni predsednik, baron Schwegel, dr. Žitnik, Ažman, kanonik Kalan in zupan Hribar.

Bodi jim na tem mestu izrečena najtoplejša zahvala vsega kranjskega učiteljstva, združena s prošnjo, da tudi prihodnje leto zastavijo svojo besedo za trpeče učiteljstvo! V podrobni razpravi se je počohal g. posl. Kalan tudi ob urednika našega lista, pa ga je g. poslanec Iv. Hribar prav krepko zavrnil.

Pastirski list avstrijskih škofov se je bral te dni po vseh cerkvah. Veliko je bilo duhovnikov, ki so dostavili, da pri nas ni tacihi razmer, ampak da ta list velja za tiste kraje, kjer poučujejo judovski učitelji katoliške otroke. O takem vrlem duhovniku se nam ravnokar poroča iz vipavske doline. Klobuk z glave pred takim svečenikom! Nasprotno so pa nekateri duhovniki brali ta list z neko posebno gorečnostjo ter s tem očitno kazali na našo šolo, češ, poglejte, take so naše šole, taki so naši učitelji! Pa čeprav je naš kmet neveden in duhovnikom posebno rad verjame, vendar ta list pri nas ni imel tistega uspeha, kakoršnega so si nekateri želeli, ker tudi naš kmet prihaja do prepričanja, da je sedanja šola dobra in koristna.

C. kr. mestni šolski svet je imel dne 9. t. m. redno mesečno sejo, o kateri smo prejeli nastopno poročilo: Predsednik proglasi sklepčnost in predstavi novoimenovanega c. kr. okrajnega šolskega nadzornika za nemške šole Ivana Bendo. Zapisnikar poroča o došlih kurencijah in pove, kako so bile rešene. Rešijo se prošnje za oprostenje od obveznega pouka slovenščine na tukajšnjih mestnih nemških šolah. Radi stavbinskega programa za bodočo mestno deklško osemrazrednico in pa radi nameravane razširjave poslopja za I. mestno deško petrazrednico sklene se naknadno izročiti mestnemu magistratu v kompetentno uradovanje dve resoluciji.

Učiteljski konvikt. Odbor se je v svoji II. seji dne 23. p. m. prav temeljito razgovarjal o sklepih zadnjega občnega zbora: 1. o korakih zaradi zgradbe konvikta, 2. kako pomnožiti društvene letne dohodke. Že danes moremo z veseljem povdarjati, da so se odboru prvi koraki glede zgradbe same prav posrečili in da se nadejamo, ako nam bode sreča tudi še pri nadaljnjih korakih tako mila, da nam bode že v bližnjem času mogoče pričeti z zgradbo toli potrebnega nam konvikta. Zato pa je tudi potreba, da se učiteljstvo samo gane, dela in žrtvuje, da se do tja zgradbeni kapital kolikor mogoče pomnoži.

Odbor je v ta namen sklenil vpeljati „krajcarske knjižice“ z 10 novč. markami, kakor jih je imelo društvo „Narodni dom“; dalje poverjenike za vsak sodni okraj, ki naj bi pri učiteljstvu in drugih podpornikih zbirali letnino in prostovoljne male (20 do 10 novč.) doneske. Upamo, da bodo dotični gospodje poverjeniki dobri stvari v korist drage volje prevzeli naloženi jim posel in da jih bode učiteljstvo po svoji moči pri tem podpiralo. Le s skupnim delom nam bode mogoče kaj vspešnega storiti!

Za poverjenike je odbor naprosil sledeče gospode: 1. Crnomelj: Fr. Štefancič; Metlika: Fr. Gregorač; 2. Kamnik: Ignacij Tramte; Brdo: Fr. Marolt; 3. Kočevje: Fr. Spintre; Ribnica: Jožef Hribar; Velike Lašiče: Karol Simon; 4. Kranj: Fr. Luznar; Škofja Loka: Bogomir Krenner; Tržič: Jožef Kragl; 5. Krško: Jožef Bezlaj; Kostanjevica: Lavoslav Potrebini; Mokronog: Jernej Ravnikar; Radeče: Ivan Levec; 6. Litija: Fr. Slanc; Zatična: Franc Kovač; 7. Ljubljana (okolica): Anton Javoršek; Ljubljana (mesto): Jakob Dimnik; Vrhnika: Anton Arko; 8. Logatec: Karol Matajč; Cerknica: Rudolf Piš; Idrija: Alojzij Novak; Lož: Kaspar Gašperin; 9. Novomesto: O. Otokar Aleš; Trebnje: Alojzij Jerše; Žužemberk: Fr. Koncilija; 10. Postojna: Stefan Primožič; 11. Bistrica: Martin Zarnik; Senožeče: Lavoslav Abram; Vipava: Anton Skala; 12. Radovljica: Andrej Grčar; Kranjska gora: Jožef Bregar.

Volitve in učitelji. Dosedaj se je večkrat prigodilo, da so učiteljem se delale ovire pri volitvah. Nekateri okrajni glavarji so trdili, da zaradi volitve učitelj ne sme pustiti pouka. Letos je pa vlada za ukazala, da na dan volitve ne bode šole, da se bodo učitelji mogli udeležiti volitve.

Umesten ukaz dež. šolskega sveta. Kranjski deželni šolski svet je naročil učiteljem, naj strogo kaznujejo šolarje, ki kade tobak. Taki otroci večkrat zažgejo. Želeti je, da bi ta ukaz imel kaj uspeha.

Konvikt za ruske dijakinje. Ruski car je podelil 65.000 rubljev za osnovo konvikta za slušateljice zdravniških tečajev v Peterburgu. Ta zavod osnuje se še letos.

Oklic nemške katoliške ljudske stranke. Nemško katoliška ljudska stranka zahteva v svojem volilnem oklicu versko šolo.

Nov strokovni list. Odbor zaveze kranjskih gasilnih društev je, ustrežaje nujni potrebi in občni želji vseh gasilcev, ustanovil svoj posebni strokovni list „Gasilec“. Uredništvo je prevzel g. Franc Trošt na Igu. Za sedaj bo list izhajal poljubno po potrebi in ga bodo člani „Zaveze“ dobivali brezplačno, dočim dobe neudje vsako številko po 10 kr. List je spretno urejevan in iskreno želimo, da bi se vzdržal.

Važen predlog. V šlezjskem deželnem zboru so dr. Türk in tovariši predlagali: „Z ozirom na to, da bode treba preosnovati šlezjsko deželno-šolsko zakonodajstvo, katero bo tirjalo od dežele velikih denarnih žrtev; z ozirom na to, da je država dolžna najmanj taka bremena nositi za ljudsko šolstvo, kakor dežela in občine; z ozirom na to, da država do sedaj v pokritje teh stroškov ni še prav ničesar prispevala, predlagamo, deželni zbor skleni, c. kr. vlada se pozivlje, da za pokritje stroškov za ljudsko izomiko v Šleziji izdatno prispeva.“ — Tovariši, delujmo na to, da se stavi podoben predlog tudi v naših deželnih zborih.*) Stvar naj vzame v roko naša „Zaveza“, katera naj stopi v ta namen tudi v dogovor z nemško avstrijsko učiteljsko zvezo.

Preiskava jecljajočih. O vzrokih pri jecljajočih pokazala je preiskava, katera se je vpeljala v ljudskih šolah v Bremenu, marsikatero znamenitost. V vsem se je 210 jecljajočih otrok preiskalo. 70 otrok, kateri so se preiskali imajo mlajše brate in sestre, kateri se pa, akoravno so vsaki dan občevali z njimi, niso navzeli jecljanja. Stariši so v več slučajih izpovedali, da je jecljanje nastalo po kaki nalezljivi bolezni; tudi silni strah in pa razne poškodbe bile so vzrok jecljanja. Pri več kakor jedni tretjini jecljajočih otrocih so opazili, da so škrofulozni, pri 45 od onih 210 so zasledili napake v dihalnih organih. Nekateri jecljajoči ponavljajo začetni zlog, ne da bi se nekateri glasi moteno opazili; to se je opazilo v 13. slučajih. V 7. slučajih pri istem načinu jecljanja opazilo se je, da se je močno truplo gibalo in v 4. slučajih bilo je jecljanje na prvem zlogu silno močno.

Jos. Korošec.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 224

o. šol. sv. Na ljudski šoli v Škocijanu na Dolenjskem je popolniti službo tretjega učitelja z letno plačo 450 gld. in sicer definitivno ali tudi provizorično.

Prosilci naj svoje pravilno obložene prošnje zakonitim potom semkaj vlagajo do 15. sušca 1897.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dné 10. svečana 1897.

Št. 129

o. šol. sv. Na jednorazredni ljudski šoli v Šmartnem pod Šmarno goro je popolniti stalno ali začasno mesto učitelja-voditelja s prijemki IV. plačilnega razreda, s poslovno doklado letnih 30 gld. in s prostim stanovanjem.

Prošnje je pošlati predpisanim potom tukajšnjemu uradu do 7. sušca 1897.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dné 15. svečana 1897.

Zahl 167

B. Sch. R. An der vierclassigen Volksschule in Dornegg gelangt die Supplentenstelle mit einer Remuneration monatlicher 30 Gulden zur Besetzung. Bewerber um diese Stelle haben ihre Gesuche bis zum 10. März 1897 hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Adelsberg, am 4. Februar 1897.

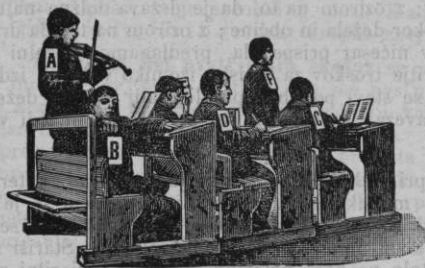
Listnica uredništva: G. Št. P. v P.: Dopis smo izročili uredništvu „Sl. N.“, da ga beró tudi neučitelji. — **V Maribor:** Hvala lepa na poslanem dopisu; uporabili ga homo pri prvi priliki. Oglasite se še večkrat. Bog Vas živi!

*) V Kranjskem deželnem zboru je stavil tak predlog g. posl. dr. Iv. Tavčar.

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1 poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema gospod Fran Črnagoj v Ljubljani (na Barju).

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. Oznanila in poslanice se računijo za celo stran 10 gld., pol strani 6 gld., $\frac{1}{3}$ strani 4 gld., $\frac{1}{4}$ strani 3 gld., $\frac{1}{8}$ strani 2 gld. Manjši inserati po 15 kr. petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru.

Ivan E. Weixl

v Kamnici pri Mariboru

priporoča svoje higij., c. in kr. priv. šolske klopi in dovoljenje za njih ponarejanje po nizki ceni. — Ta sestav pridobil si je strokovnjaško in zdravniško simpatijo povsem, in je vpeljan že v mnogih šolah avstrij.-ogers. dežel in tudi Nemške države. (5—2)

Razgled gratis in franko.

Brata Eberl,

tovarna oljnatih barv, firneža in lakov; pleskarja
c. kr. drž. in c. kr. priv. južne železnice

v Ljubljani, v Frančiškanskih ulicah št. 4.

prevzema vsa v pleskarstvo spadajoča dekorativna, stavbinska in po-
hištvena dela. Slavnim krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom priporočata
nebliščeči lak za šolske table.

Delo reelno in fino, izvršitev točna in po najnižjih cenah.

(2—3)

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice št. 9

priporočata svojo bogato zalogo izgotovljene moške in ženske obleke v vsaki velikosti ter najboljše perilo in zavratnice po najnižji ceni.

Kdor si kupuje obleko, ogleda naj si najprvo najino zalogo.

Naročila po meri se izvršujejo točno in ceno na Dunaju.

Ilustrovani ceniki se razpošiljajo franko in zastonj. (3—3)

P. i. učiteljstvu znižane cene.

Franc Čuden

urar v Ljubljani, Mestni trg št. 25.

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih žepnih in stenskih ur, budilnikov, prstanov, uhanov, šivalnih strojev od 25 gld. naprej, biciklov od 125 gld. naprej.

Popravila se izvršujejo natančno in točno.

Novi cenovniki na zahtevanje franko in zastonj. (4—3)